

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและโลกในปัจจุบันทำให้เกิดการแข่งขัน และพัฒนาไปพร้อมๆ กัน ทุกคนจะต้องปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ และใช้ทรัพยากร และงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าพอเพียงกับความต้องการและให้ได้คุณภาพมีประโยชน์สูงสุด จึงต้องรู้หลักการบริหารและการจัดการที่ดี เพื่อการดำเนินชีวิต การทำงานให้เจริญก้าวหน้ามีความสุข เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของชาติ ผู้วิจัยขออัญเชิญพระราชดำรัสเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2542 มีใจความว่าพระองค์ท่านขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยอยู่พอกิน มีความสงบ และทำงาน ตั้งอธิษฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่มีความพอกอยู่พอกิน มีความสงบเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพอกอยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้ ฉะนั้นถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความคิด และมีอิทธิพล มีพลังที่จะทำให้ผู้อื่น ซึ่งมีความคิดเหมือนกันช่วยกันรักษาส่วนรวม ให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขออย่าพอกควร พอกอยู่ พอกิน มีความสงบไม่ให้เป็นคนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวรที่จะมีคุณค่า อยู่ตลอดกาล และพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2544 มีใจความว่า ความพอกเพียงหมายถึง การที่มีความพอก คือ มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดนี้ คนเราก็อาจจะเป็นสุข พอกเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจมีความหรรษาได้ แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสเรื่อง เศรษฐกิจพอกเพียง เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ซึ่งต่อมาได้มีการนำแนวความคิดไปปฏิบัติกันหลายหน่วยงาน แต่คนส่วนมากมักเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอกเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกรเท่านั้น ซึ่งแท้จริงผู้ประกอบการอาชีพอื่น ก็สามารถน้อมนำแนวพระราชดำรัสไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งสิ้น หลักสำคัญคือ ปรัชญา 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ประกอบด้วย 3 ห่วง คือ 1) พอกประมาณ 2) มีเหตุผล 3) สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีจากผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ว่าจากภายนอกหรือภายใน 2 เงื่อนไข คือ 1) เงื่อนไขความรู้ 2) เงื่อนไขคุณธรรม เศรษฐกิจพอกเพียง เป็นหลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ความพอกเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก

และภายใน การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำในด้าน การศึกษา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดทางสายกลางที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุล พอดี พอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทัน โลกในปัจจุบัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2550-2554) เป็นแผนที่เกิดจากการระดมพลังความคิดและการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยจากทุกภาคส่วน ทุกหมู่เหล่า ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ มาร่วมกันดำเนินการในทุกขั้นตอนอย่างกว้างขวาง และเห็นพ้อง ร่วมกันอัญเชิญ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติ ควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบ บูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน มุ่งสู่ สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมกัน อันจะเป็นการเสริมสร้างประ โยชน์สุขให้แก่ประชาชนโดยถ้วนหน้า สมดังพระราชปณิธาน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสมหามงคลสมัยปีพุทธศักราช 2549 อันเป็นปีแห่งการ ฉลองเฉลิมพระเกียรติในการครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี อันยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ของ ชาติไทย ปวงชนชาวไทยทุกภาคส่วน ทุกสาขาอาชีพในทุกภูมิภาคที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการ จัดทำแผนพัฒนาฯ กับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างเป็น ขั้นตอนโดยตลอด ขอน้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมถวายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ ที่ 10 แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงเป็นศูนย์ รวมแห่งจิตใจ และเชื่อมความรักสามัคคีของปวงชนทั้งชาติให้สมานฉันท์เป็นหนึ่งเดียว โดยมุ่งหวัง ให้สังคมไทย ในอนาคตมีการพัฒนาที่มั่นคงยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะนำ สังคมไทยไปสู่ความสันติสุขและคนไทย ทั้งชาติอยู่ร่วมกันอย่างรู้รักสามัคคี ภายใต ้ร่มพระบารมี ตลอดไป

สำหรับการศึกษาหน่วยงานสภาการศึกษาได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้ อัญเชิญแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาพื้นฐานของแผน เพื่อใช้ชี้นำในการ กำหนดมาตรการต่าง ๆ และในการดำเนินการทุกขั้นตอน แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นแผน บูรณาการเชื่อมโยงการพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เกิดความสัมพันธ์เป็น กระบวนการเดียวกัน คำนึงถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยครบถ้วน เป็นสถาบันหลัก ที่สำคัญที่สุดและให้มีการผสมผสานวิทยาการใหม่เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยที่มีอยู่เดิม การศึกษา อย่างบูรณาการจะพัฒนาผู้เรียนทั้งในทางสมรรถนะการแข่งขันก้าวทัน โลกพร้อมๆ กับความสามารถ สร้างสรรค์คุณภาพชีวิต ด้วยจิตใจที่ยึดมั่นในสันติภาพ ในกรอบแห่งศาสนธรรม เป็นความกลมกลืน

ของความตื่นตัวเต็มตัวอย่างมีความสมดุล อันเป็นคุณลักษณะที่เป็นเลิศโดยแท้จริง สำหรับคนรุ่นใหม่ ในศตวรรษที่โลกกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคมหิทธิของความยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ข : 12)

นโยบายรัฐบาลเน้นคุณธรรมนำความรู้ และกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างคุณธรรมหลักสำคัญในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข จากการศึกษาพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง หลักการ แนวคิด ของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หากนำไปสู่การปฏิบัติจะก่อให้เกิดความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี แก่ตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 1)

นโยบายการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550-2551 โดยเฉพาะด้านการศึกษามีการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทุกระดับ เสริมสร้างคุณธรรมหลักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา การจัดการศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพ และประสิทธิภาพ กำหนดเป็นนโยบายและเป้าหมาย โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังค่านิยมในการนำคุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 2)

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยทบทวนสภาพแวดล้อมขององค์กรจากการนำผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ พ.ศ. 2550 ที่พิจารณาจากเป้าหมาย จุดเน้นของกิจกรรมสำคัญที่ได้ติดตามจากทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำมาปรับปรุงงานตามนโยบาย และงานสนองนโยบายให้มีมิติความต่อเนื่อง แก่จุดบกพร่อง และพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้า ส่งผลสู่ นโยบายด้านสังคมของรัฐบาล และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 3)

วิสัยทัศน์ ให้เป็นองค์กรหลักในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีคุณภาพตามมาตรฐาน

พันธกิจ ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

กลยุทธ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีภารกิจเกี่ยวกับการจัด และการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดการขับเคลื่อนกลยุทธ์ พ.ศ. 2551 คือคุณธรรมนำความรู้ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมาภิบาล ความสมานฉันท์ คุณธรรมตามหลักสูตร และคุณธรรมที่คัดสรรโดยคณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน โดยมีจุดเน้น คือทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ นำคุณธรรมที่คัดสรรเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้การสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และตัวตนธรรมองค์กร โดยให้ความสำคัญแก่การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจริง

กระทรวงศึกษาธิการ ได้แต่งตั้งคณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนภายใต้คณะกรรมการบริหาร โครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวง ผ่านการจัดโครงการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนในทุกระดับ สร้างบุคลากรที่จะเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาโดยพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรด้านการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิด หลักปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกช่วงชั้น รวมถึงการเรียนการสอนในระดับอาชีวะ และการศึกษา นอกโรงเรียน (มิ่งหมาย มุ่งมาจน. 2552 : 2-3)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาโดยให้โรงเรียนในสังกัด บริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการ สอดแทรกแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการทั้ง 4 ด้าน ตามขอบข่ายการกระจายอำนาจ เพื่อปลูกฝังทัศนคติสู่ชุมชน และวางรากฐานความพอเพียงให้แก่คนรุ่นใหม่ คือนักเรียนทั้งในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาให้จัดทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสนองนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นเน้นการฝึกปฏิบัติจริง โดยผลผลิต และรายได้จากการปฏิบัติ สามารถนำไปสนับสนุนกิจกรรมอาหารกลางวันในโรงเรียน ซึ่งโครงการดังกล่าวได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มาจนถึงปัจจุบัน (ชนธรรม มีทอง. 2552 : 2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก มีนโยบายจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ผู้เรียนมีคุณภาพ คุณธรรม และพัฒนาสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย ภายใต้อาณัติของความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ปรับปรุงหลักสูตรและสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมให้มีความเหมาะสม และสร้างความตระหนักในคุณค่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชากรวัยเรียนอย่างกว้างขวางและทั่วถึงพัฒนากระบวนการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 4)

ผู้วิจัยเห็นว่าสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติตามและมีความจำเป็นต้องบริหารตามนโยบายการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสอดคล้องกับสภาพปัญหาของสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ผลการวิจัยจะใช้เป็นตัวอย่างและแนวทางเพื่อปรับปรุงส่งเสริมและตัวอย่างบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการดำเนินการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงพระราชทานปวงชนชาวไทย เพื่อเป็นแนวทางสายกลาง ปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติให้ดีขึ้นตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก โดยนำผลการวิจัยไปขยายผลต่อการติดตาม การส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก และเขตอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายกที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และขนาดของสถานศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญในการชี้แนะแนวทางในการดำรงชีวิต และปฏิบัติตนของคนทุกระดับ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ของสถานศึกษา จึงเป็นแนวทางให้สถานศึกษาได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน เป็นแนวปฏิบัติให้กับผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ อันจะเป็นคุณค่า ในการพัฒนาผู้เรียนและสังคมต่อไปที่สถานศึกษาต้องนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ปีการศึกษา 2552 รวมทั้งสิ้น 137 แห่ง โดยให้ผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครนายก กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (พรณี ลีกิจวัฒนะ. 2549 : 101) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 112 แห่ง และทำการเลือกกลุ่ม ตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) ประกอบด้วยสถานศึกษาที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการฯ และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เพื่อให้ได้รายชื่อสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น

2.1.1 การเข้าร่วมโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้แก่

2.1.1.1 สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2.1.1.2 สถานศึกษาที่ไม่เข้าร่วมโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2.1.2 ขนาดของสถานศึกษาแบ่งเป็น 3 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และ ขนาดใหญ่

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจำแนกได้ 6 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร

2.2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

2.2.3 ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

2.2.4 ด้านการจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษา

2.2.5 ด้านการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา

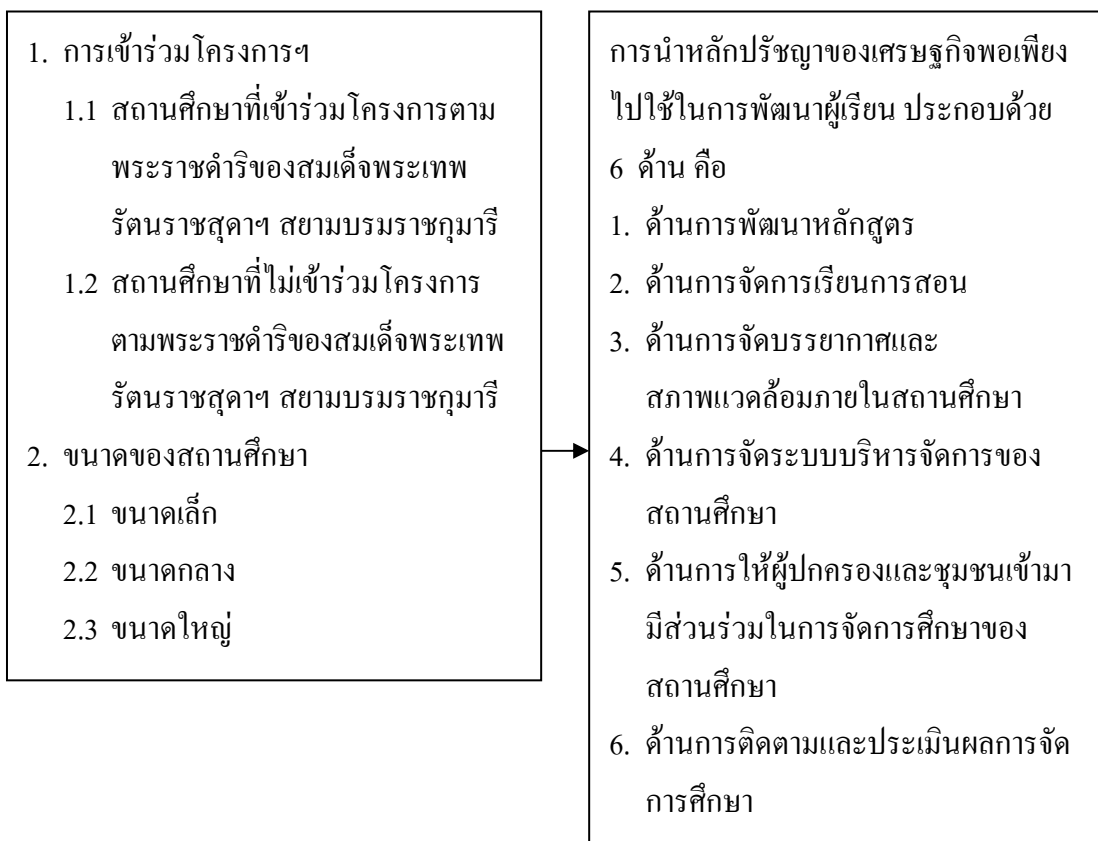
2.2.6 ด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาได้ตัวแปรต้น คือ สถานศึกษาจำแนกตามการเข้าร่วมโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพฯ และขนาดของสถานศึกษา (ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่) (ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยรางวัลพระราชทานแก่นักเรียน นักศึกษา และสถานศึกษา พ.ศ. 2548) และตัวแปรตาม คือ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษา ด้านการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 15) ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด เป็นปรัชญา ที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยยึดหลัก ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันตัวเองที่ดี เงื่อนไขคุณธรรม และเงื่อนไขความรู้

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน 6 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียน

การสอน ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษา ด้านการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยวัดจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ประกอบด้วยคำถาม 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การส่งเสริมการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การส่งเสริมการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีชีวิตของผู้เรียน
3. ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา หมายถึง การส่งเสริมการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และเอื้อต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ด้านการจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษา หมายถึง การส่งเสริมการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. ด้านการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การส่งเสริมการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา หมายถึง การส่งเสริมการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การเข้าร่วมโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หมายถึง สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แบ่งได้ดังนี้

1. สถานศึกษาเข้าร่วมโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หมายถึง สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 20 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก

2. สถานศึกษาไม่เข้าร่วมโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หมายถึง สถานศึกษาที่ไม่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 128 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก

ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง หน่วยงานที่จัดการศึกษาโดยกำหนดขนาดตามเกณฑ์ของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน พ.ศ. 2552 แบ่งเป็น 3 ขนาด ดังนี้

1. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน
2. โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-280 คน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 281 คนขึ้นไป

สถานศึกษา หมายถึง หน่วยงานที่จัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครนายก ปีการศึกษา 2552

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก หมายถึง ส่วนราชการที่เกิดขึ้นจากการแบ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วยสถานศึกษาสังกัดใน 4 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองนครนายก อำเภอปากพลี อำเภอบ้านนา และอำเภอองครักษ์

สมมติฐานการวิจัย

1. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ที่เข้าร่วมโครงการและไม่เข้าร่วมโครงการ มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาแตกต่างกัน

2. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายกนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบริหารจัดการการศึกษาในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตได้ตามวัตถุประสงค์